

**Відповіді на завдання 2 – го етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
9 клас
2018 – 2019 н. р.**

Завдання 1. 1. А. 2. Б. 3. А. 4. В. 5. Б. 6. А. 7. А. 8. Г. 9. В. 10. В.

Завдання 2.

1. Державний режим - це сукупність чи система методів, за допомогою яких здійснюється державна влада в суспільстві.
2. Конституція - Основний закон держави, нормативно – правовий акт вищої юридичної сили, що приймається в особливому порядку та регулює найважливіші суспільні відносини.
3. Функції держави - це основні напрями її діяльності на певних етапах розвитку, у яких виражається її сутність та призначення.
4. Необхідна оборона - це дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.
5. Юридична відповідальність - це специфічні правовідносини між державою і правопорушником, що характеризуються засудженням протиправного діяння і суб'єкта правопорушення, покладанням на останнього обов'язку зазнати несприятливих наслідків за скоєне правопорушення.

Завдання 3.

Відмінні ознаки федерації та унітарної держави (далі - УД)

1. В УД єдине громадянство і єдина конституція, а у федерації – подвійне громадянство і подвійна конституція.
2. У федерації існує поділ влади на три гілки, як на рівні федерації, так і на рівні її суб'єктів, а в УД – тільки на центральному рівні.
3. УД у міжнародних відносинах є єдиним суверенним суб'єктом міжнародного права, а при федеративному устрої, суб'єктом міжнародно-правових відносин може виступати, як правило, не тільки держава в цілому, а й суб'єкти федерації.
4. У федерації існує двоканальна податкова система. Тобто перелік і розмір податків встановлюється як федеративними законами, так і законами суб'єктів федерації. При цьому види податків у різних суб'єктів та їх розмір можуть не співпадати. В УД існує одноканальна система податків, тобто як загальнодержавні податки, так і місцеві, встановлюються законодавством, а місцеві органи влади визначають тільки розмір податків у тих межах, які визначені законом.
5. У федерації парламент, як правило, двопалатний, з рівним представництвом у одній із палат суб'єктів федерації, а в УД парламент, як правило, однопалатний.

Відмінні ознаки звичаїв і норм права (далі- НП)

1. Звичаї висловлюють волю певної соціальної групи або територіальної спільноти, а НП – погоджену волю держави і всього суспільства.
2. Звичаї виникають і відмирають поступово, а НП набувають чинності в чітко встановлений строк і так само скасовуються.
3. Існує особливий механізм забезпечення виконання НП, але цього немає відносно звичаю.
4. НП, на відміну від звичаїв, становлять систему.
5. Звичай може бути тільки додатковим джерелом щодо НП.

Відмінні ознаки правомірної поведінки (далі – ПП) та правопорушення.

1. ПП, на відміну від правопорушення, не тягне за собою юридичної відповідальності.
2. При ПП особа задовольняє свої інтереси (якщо має місце використання права) та інтереси інших осіб (якщо має місце виконання обов'язку), а при наявності правопорушення має місце посягання на права інших осіб.
3. ПП закріплюється як в імперативних нормах, так і в диспозитивних, а правопорушення – тільки в імперативних.
4. Коло суб'єктів ПП значно ширше, ніж коло суб'єктів правопорушення.
5. ПП може бути зовні схожа на правопорушення (наприклад, заподіяння шкоди у стані необхідної оборони), а зворотнє виключається.

Завдання 4.

1. 1В; 2Г; 3А; 4Д. 2. 1Г; 2Д; 3А; 4В.

Завдання 5.

Задача № 1

Придбаваючи продукти харчування і плаваючи у басейні Григорій вступив у цивільно-правові відносини. Порушивши правила дорожнього руху при переході вулиці він вступив у адміністративні правовідносини. Прийняття на роботу означало для нього вступ у трудові правовідносини. За наїзд на пішохода Григорій повинен бути притягнений до кримінальної відповідальності, тобто скоївши це правопорушення він вступив у кримінальні правовідносини.

Задача № 2

Федерація, парламентська республіка, демократичний режим.

Завдання 6

Ознаки держави:

- наявність території, обмеженої кордонами та населення на ній;
- державний суверенітет;
- наявність апарату (механізму) публічної влади;
- наявність правової системи;
- наявність податкової та фінансової системи;
- апарат примусу.

Правила оцінювання завдань – 9 клас.

Завдання 1. Тести оцінюються в **1 бал** або в **0 балів**. Максимальна кількість балів за виконання тестових завдань – **12**.

Завдання 2.

Кожне визначення понять оцінюється від **0 балів** до **2 балів**. Максимальна кількість балів за виконання другого завдання – **10**.

1. Державний режим - це сукупність чи система методів (**1 бал**), за допомогою яких здійснюється державна влада в суспільстві (**1 бал**).
2. Конституція - Основний закон держави(**0,5 бала**), нормативно – правовий акт вищої юридичної сили(**0,5 бала**), що приймається в особливому порядку (**0,5 бала**), та регулює найважливіші суспільні відносини (**0,5 бала**).
3. Функції держави - це основні напрями її діяльності (**0,5 бала**), на певних етапах розвитку (**0,5 бала**), у яких виражається її сутність (**0,5 бала**), та призначення (**0,5 бала**).
4. Необхідна оборона - це дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи(**0,5 бала**), яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави (**0,5 бала**), від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання(**0,5 бала**), якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони (**0,5 бала**).
5. Юридична відповідальність - це специфічні правовідносини між державою і правопорушником (**0,5 бала**), що характеризуються засудженням протиправного діяння (**0,5 бала**), і суб'єкта правопорушення (**0,5 бала**), покладанням на останнього обов'язку зазнати несприятливих наслідків за скоєне правопорушення (**0,5 бала**).

Завдання 3.

Усі порівняння оцінюються від **0** до **5** балів. По **1** балу за кожен правильно вказану відмінну ознаку. Максимальна кількість балів, яка може бути виставлена за виконання 3 – го завдання – **15**.

Завдання 4 оцінюється у **8 балів**, по **1 балу** за кожен правильно визначену логічну пару.

Завдання 5 оцінюється у **11**балів.

Задача № 1

Задача оцінюється у **5 балів**, по **1 балу** за кожен правильно визначений випадок вступу у правові відносини за умови точного визначення галузевої приналежності правових відносин.

Задача № 2

Задача оцінюється у **6 балів**, по **2 бали** за правильно визначений кожний із трьох складників державного ладу.

Завдання 6.

Оцінюється у **6 балів**, по **1** балу за кожен правильно названу ознаку держави.

Відповіді на завдання 2 – го етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
10 клас **2018 – 2019 н.р.**

Завдання 1. 1. В. 2. Г. 3. В. 4. А. 5. А. 6. Г. 7. Б. 8. Б. 9. В. 10. Б.

Завдання 2.

1. Тоталітарний режим - це сукупність таких способів і засобів реалізації державної влади, за яких уся життєдіяльність суспільства і кожної окремої людини абсолютно регламентована.
2. Права дитини - це сукупність спеціальних благ, умов життя і можливостей, необхідних для нормального розвитку, яких дитина (або в її інтересах батьки) може домогтися від держави і суспільства і які складають її правовий статус до досягнення повноліття.
3. Усиновлення - це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду.
4. Цивільна правоздатність - це здатність особи мати цивільні права та обов'язки.
5. Покарання - це захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Завдання 3.

1. Відмінні ознаки органів державної влади та органів місцевого самоврядування

1. Повноваження органів державної влади значно ширші, ніж повноваження органів місцевого самоврядування. Для прикладу, органи місцевого самоврядування, на відміну від державних органів, не виконують судових функцій.
2. Органи державної влади видають закони і підзаконні акти, а органи місцевого самоврядування - тільки підзаконні акти.
3. Щодо деяких працівників органів державної влади існує заборона щодо їх вступу до політичних партій, стосовно посадових осіб органів місцевого самоврядування така заборона відсутня.
4. Орган державної влади (парламент) визначає правовий статус органів місцевого самоврядування, а зворотнє виключається.
5. Деякі органи державної влади можуть контролювати діяльність органів місцевого самоврядування, а зворотнє виключається.
6. Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом деякі повноваження органів виконавчої (державної) влади, а органи місцевого самоврядування можуть делегувати деякі свої повноваження місцевим державним адміністраціям, які є органами виконавчої (державної) влади).

2. Відмінні ознаки адміністративної та кримінальної відповідальності неповнолітніх

1. Якщо неповнолітні підлягають кримінальній відповідальності за всі види злочинів, які можуть скоюватися загальним суб'єктом, то неповнолітні підлягають адміністративній відповідальності за відносно невелике коло адміністративних правопорушень, які можуть вчинятися загальним суб'єктом.
2. Якщо неповнолітні несуть відповідальність за всі адміністративні правопорушення (з тих, за які вони несуть відповідальність на загальних підставах) із шістнадцяти років, то кримінальну відповідальність неповнолітні несуть за певне коло злочинів із чотирнадцяти років, а за переважну більшість злочинів із шістнадцяти років.
3. Коло обставин, які виключають кримінальну відповідальність неповнолітніх є значно ширшим, ніж коло обставин, які виключають адміністративну відповідальність неповнолітніх.
4. Незалежно від того, яке адміністративне правопорушення скоєно неповнолітнім, адміністративне стягнення на неповнолітнього може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення. Максимальний строк, протягом якого неповнолітнього може бути притягнуто до кримінальної відповідальності за скоєння ним злочину залежить від виду злочину за ступенем тяжкості.
5. Притягнення неповнолітніх до кримінальної відповідальності, на відміну від притягнення неповнолітніх до адміністративної відповідальності, тягне за собою судимість.
6. Якщо неповнолітнього було притягнуто до адміністративної відповідальності, то він вважається таким, що не був підданим адміністративному стягненню протягом року з дня закінчення виконання стягнення незалежно від того, який проступок було ним скоєно. Якщо неповнолітнього було притягнуто до кримінальної відповідальності, то строк погашення його судимості залежить від ступеня тяжкості вчиненого ним злочину.

3. Відмінні ознаки набуття громадянства і припинення громадянства

1. Якщо набуття громадянства є правоутворюючим юридичним фактом, то припинення громадянства - правоприпиняючим.
2. Існують різні перешкоди щодо набуття громадянства та припинення громадянства.
3. Якщо набуття громадянства відбулося через прийняття до громадянства внаслідок обману, свідомого подання неправдивих відомостей або фальшивих документів, то відбувається втрата (припинення) громадянства. У такому разі перше виступає як причина, а друге як наслідок.
4. Коло підстав для набуття громадянства значно ширше за коло підстав для припинення громадянства.

5. Набуття громадянства, на відміну від припинення громадянства, можливе внаслідок події (набуття громадянства за народженням).

5. Припинення громадянства, на відміну від набуття громадянства, може відбуватися внаслідок юридичного вчинку (втрата громадянства).

6. Набуття громадянства можливе через виникнення сімейних правовідносин (наприклад, усиновлення громадянами України дитини, яка є іноземним громадянином), однак припинення громадянства України через припинення такого роду сімейних правовідносин виключається.

Завдання 4.

1. 1Г; 2Д; 3В; 4А. 2. 1Б; 2Д; 3Г; 4В.

Завдання 5.

Відповідь на задачу № 1

Професія «юрист» зародилася не у період панування первіснообщинного ладу, а за часів цивілізації, у державному суспільстві. Організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням здійснюють не судді, а прокурори. Прокурор керується у своїй діяльності не лише Законом України «Про прокуратуру України», а також Конституцією України та іншими законами, зокрема, процесуальними кодексами. Добір на посаду слідчих органів внутрішніх справ, Державного бюро розслідувань та органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства здійснюється не на конкурентних засадах, а на конкурсних засадах. Юридичною професією, яка об'єднує досягнення ряду інших спеціальностей (хімії, фізики, біології тощо), які в комплексі дозволяють зібрати необхідну доказову базу, є професія криміналіста, а не кримінолога. У разі вчинення суддею тяжкого чи особливо тяжкого злочину на його затримання згода Вищої ради правосуддя не потребується. Однак таке затримання може мати місце тільки в тому випадку, якщо воно необхідне для збереження доказів цього злочину.

Відповідь на задачу № 2

При розгляді справи про надання права на шлюб неповнолітній особі, суд зобов'язаний заслухати думку батьків такої особи з цього приводу, однак суд не зобов'язаний приймати таке рішення, на якому наполягають батьки. При прийнятті рішення про надання права на шлюб неповнолітній особі суд має виходити з того чи відповідає вступ до шлюбу інтересам неповнолітньої особи. Наявність вагітності є тільки одним із доказів (хоча і найбільш поширеним) відповідності шлюбу інтересам неповнолітніх, що найчастіше слугують підставою для задоволення заяв про надання права на шлюб. Тому той факт, що Світлана не є вагітною, не виключає задоволення судом її заяви. Дійсно, особи, які досягли віку чотирнадцяти років самостійно обирають своє місце проживання. Однак, це право не є абсолютним, тобто такі особи можуть обирати місце проживання з одним із батьків у випадку, якщо батьки проживають окремо. Тому твердження батьків про те, що їхня неповнолітня дочка має проживати з ними є цілком правомірним. Якщо ж суд задовольнить заяву Світлани і вона зареєструє шлюб із Олександром, то це призведе до набуття нею повної цивільної дієздатності. У такому разі батьки втрачають право вимоги до Світлани про спільне проживання з нею.

Завдання 6.

Необхідна оборона - це дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Право на необхідну оборону є абсолютним правом людини. Кожний громадянин має право на необхідну оборону незалежно від можливості звернутися за допомогою до органів влади, посадових осіб чи до інших громадян для відвернення або припинення посягання. Йдеться про гарантію реалізації конституційного положення про те, що «кожний має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань». Проте право на необхідну оборону виникає лише за наявності суспільно небезпечного посягання, що зумовлює у того, хто захищається, необхідність у негайному його відверненні або припиненні шляхом заподіяння особі, що посягає шкоди. Отже підстава необхідної оборони складається із суспільно небезпечного посягання та необхідності в його негайному відверненні або припиненні. Це посягання триває у часі, протягом якого тільки і можлива необхідна оборона.

Надаючи право на необхідну оборону, закон охоплює лише випадки, за яких громадянин змушений невідкладно заподіяти шкоду особі, яка посягає, з тим, щоб відвернути або припинити посягання та ефективно здійснити захист. Необхідна оборона має наступні ознаки: мету оборони (захист правоохоронюваних інтересів або прав особи, що обороняється, іншої особи, громадських інтересів або інтересів держави від суспільно небезпечного посягання), спрямованість заподіяння шкоди (шкода при необхідній обороні повинна заподіюватися лише особі, яка вчинює посягання, її правам та інтересам); характер дій того, хто захищається (дії збігаються із зовнішніми, фактичними ознаками якогось злочину), своєчасність (дії визнаються правомірними лише у разі, коли особа вчинює їх протягом часу здійснення посягання), співрозмірність оборони (заподіяна нападникові шкода повинна бути необхідною і достатньою й відповідати небезпечності посягання і обстановці захисту). Перевищення меж необхідної оборони (ексцес оборони) свідчить про те, що особа, яка обороняється, перебуваючи у стані необхідної оборони, порушила вимогу про співрозмірність оборони. Перевищенням меж необхідної оборони визнається навмисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту.

Право на **крайню необхідність** полягає у заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним

інтересам чи інтересам держави, якщо цю небезпеку в даній обстановці не можна було усунути іншими засобами і якщо при цьому не було допущено перевищення меж крайньої необхідності. Право на заподіяння шкоди в стані крайньої необхідності є додатковим правом, а не абсолютним і громадянин може скористатися ним лише в тому випадку, якщо в певній обстановці заподіяння шкоди є вимушеним, останнім засобом усунення небезпеки. Юридичні ознаки, які характеризують крайню необхідність, такі: мета (усунення небезпеки), об'єкт заподіяння шкоди (шкода заподіюється правоохоронюваним інтересам держави, суспільства або особи. Вважається, що шкоду може бути заподіяно лише інтересам «третіх осіб», тобто підприємствам, установам, організаціям або окремим громадянам, що не спричиняли небезпеку і зазвичай не пов'язані зі створенням цієї небезпеки), характер дій (за зовнішніми ознаками дії нагадують злочинне посягання. Наприклад, знищення або пошкодження чужого майна підпадає під ознаки такого злочину, як умисне знищення або пошкодження майна, своєчасність заподіяння шкоди (вона може бути заподіяна лише протягом часу існування стану крайньої необхідності), межі заподіяння шкоди (перевищення меж крайньої необхідності визнається як заподіяння шкоди більш значної, ніж шкода відвернута, правомірною визнається заподіяна шкода, якщо вона рівнозначна шкоді або є менш значною, ніж відвернена шкода). Перевищення меж крайньої необхідності (ексцес крайньої необхідності) полягає у навмисному заподіянні шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, ніж шкода відвернена. Вважається, що такий ексцес має місце за наявності можливості усунути небезпеку, що загрожує, іншими засобами, ніж заподіянням шкоди. Тому, наприклад, навмисне позбавлення життя двох осіб у стані крайньої необхідності для порятунку життя однієї особи повинно визнаватися ексцесом крайньої необхідності, оскільки заподіюється більша шкода, порівняно зі шкодою відверненою.

Правила оцінювання завдань – 10 клас.

Завдання 1. Тести оцінюються в **1 бал** або в **0 балів**. Максимальна кількість балів за виконання тестових завдань – **10**.

Завдання 2.

Кожне визначення понять оцінюється від **0 балів** до **2 балів**. Максимальна кількість балів за виконання другого завдання – **10**.

1. Держава – особлива організація політичної влади (**0,5 бала**), що існує у соціально неоднорідному суспільстві (**0,5 бала**), за допомоги якої здійснюється управління загальносуспільними та місцевими справами (**1 бал**).
2. Принципи права - закріплені в праві головні ідеї, вихідні начала (**0,5 бала**), або основи функціонування, що характеризують його зміст (**0,5 бала**), головне призначення права (**0,5 бала**), обумовлені загальними закономірностями розвитку суспільства (**0,5 бала**).
3. Шлюб - добровільний сімейний союз жінки та чоловіка (**1 бал**), зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану (**1 бал**).
4. Споживач - фізична особа, яка придбаває, замовляє, використовує або має намір придбати чи замовити (**0,5 бала**) продукцію для особистих потреб (**0,5 бала**), безпосередньо не пов'язаних з підприємницькою діяльністю (**0,5 бала**) або виконанням обов'язків найманого працівника (**0,5 бала**).
5. Джерело підвищеної небезпеки - технічні та технологічні об'єкти (**0,5 бала**), експлуатація яких людиною пов'язана з підвищеною небезпекою для оточення (**0,5 бала**) і які в силу своїх особливих якостей (**0,5 бала**), створюють підвищену можливість заподіяння шкоди оточуючим (**0,5 бала**).

Завдання 3.

Усі порівняння оцінюються від **0** до **6 балів**, по **1 балу** за кожну правильно вказану відмінну ознаку. Максимальна кількість балів, яка може бути виставлена за виконання 3 – го завдання – **18**.

Завдання 4 оцінюється у **8 балів**, по **1 балу** за кожну правильно визначену логічну пару.

Завдання 5 оцінюється у **12 балів**.

Задача № 1

Задача оцінюється у **6 балів**, по **1 балу** за кожну виправлену помилку.

Задача № 2

Задача оцінюється у **6 балів**. **1 бал** необхідно виставити у випадку, якщо буде зазначено, що при розгляді справи про надання права на шлюб неповнолітній особі, суд зобов'язаний заслухати думку батьків такої особи з цього приводу і що суд не зобов'язаний приймати таке рішення, на якому наполягають батьки. **1 бал** має бути виставлено у разі, якщо буде вказано на існування норми, відповідно до якої при прийнятті рішення про надання права на шлюб неповнолітній особі суд має виходити з того чи відповідає вступ до шлюбу інтересам неповнолітньої особи. **1 бал** необхідно виставити у випадку, якщо буде зазначено, що наявність вагітності є тільки одним із доказів (хоча і найбільш поширеним) відповідності шлюбу інтересам неповнолітніх, що найчастіше слугують підставою для задоволення заяв про надання права на шлюб. **1 бал** має бути виставлено у разі, якщо буде вказано, що відсутність вагітності не є перешкодою для задоволення судом заяви Світлани про надання їй права на шлюб. **1 бал** необхідно виставити у випадку, якщо буде правильно роз'яснено сутність права неповнолітньої особи щодо самостійного визначення місця проживання. **1 бал** має бути виставлено у разі, якщо буде зазначено про втрату батьками права на проживання з ними їх дочки, якщо їй буде надано право на шлюб.

Завдання 6 оцінюється у **12 балів**. По **1 балу** за визначення НО та КН. По **3 бали** за визначення умов правомірності НО та КН. По **1 балу** за вказівку на те, що право на необхідну оборону є абсолютним, а право на крайню необхідність - додатковим. По **1 балу** за роз'яснення сутності перевищення меж необхідної оборони і крайньої необхідності.

Відповіді на завдання 2 – го етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства
11 клас **2018 – 2019 н.р.**

Завдання 1. 1. В. 2. Г. 3. В. 4. Б. 5. Г. 6. А. 7. А. 8. В. 9. А. 10. Б.

Завдання 2

1. Цивільний договір - це домовленість учасників цивільно – правових відносин спрямована на виникнення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.
2. Приймна сім'я - сім'я, яка добровільно взяла на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.
3. Робочий час - час, протягом якого працівник відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку зобов'язаний виконувати трудові обов'язки, передбачені трудовим договором.
4. Злочин - це передбачене Кримінальним кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.
5. Імпічмент - особливий порядок обвинувачення посадових осіб держави (президентів, міністрів, суддів та ін.), передбачений конституціями ряду країн

Завдання 3

1. Відмінні ознаки розірвання шлюбу та визнання його недійсним

1. Розірвати можна лише шлюб, який було укладено відповідно до закону, а визнати недійсним - шлюб, який було укладено з порушенням закону.
2. При розірванні шлюбу подружні права і обов'язки припиняються тільки на наступний час, а при визнанні шлюбу недійсним подружні права і обов'язки анулюються з моменту їх виникнення.
3. Вимагати розірвання шлюбу може тільки подружжя, а позов про визнання шлюбу недійсним може пред'явити будь-яка особа, права якої порушені укладанням такого шлюбу.
4. Не співпадають перешкоди для визнання шлюбу недійсним та розірвання шлюбу.
5. У випадку визнання шлюбу недійсним, аліментні зобов'язання між подружжям припиняються, а у випадку розірвання шлюбу це буває не завжди (після розірвання шлюбу особа має право на утримання, якщо вона стала непрацездатною до розірвання шлюбу або протягом одного року від дня розірвання шлюбу і потребує матеріальної допомоги і якщо її колишній чоловік, колишня дружина може надавати матеріальну допомогу).
6. При визнанні шлюбу недійсним, майно нажите у такому шлюбі може вважатися в залежності від певних обставин або спільною частковою власністю або спільною сумісною власністю, а у випадку розірвання шлюбу майно нажите у шлюбі є спільною сумісною власністю.

2. Відмінні ознаки нотаріуса та адвоката

1. Якщо нотаріус, здійснюючи незалежну професійну діяльність, посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності, то адвокат здійснює захист, представництво та надає інші види правової допомоги клієнту.
2. Адвокатом, на відміну від нотаріуса, не може бути особа, звільнена з посади судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування за порушення присяги, вчинення корупційного правопорушення, - протягом трьох років з дня такого звільнення.
3. Нотаріус має право надавати деякі види юридичних послуг, які становлять предмет адвокатської діяльності, наприклад, надавати консультації правового характеру, а адвокат не вправі надавати послуги, які становлять предмет нотаріальної діяльності.
4. Адвокат може надавати юридичну допомогу особам, із якими перебуває у родинних стосунках, а нотаріус не вправі вчиняти нотаріальні дії на ім'я і від імені таких осіб.
5. Якщо нотаріус зобов'язаний мати помічника, то адвокат вправі працювати без помічника. Однак, якщо адвокат хоче мати помічників, то їх число не обмежується, а нотаріус може мати тільки одного помічника.
6. Адвокати, які мають стаж адвокатської діяльності не менше семи і десяти років, на відміну від нотаріусів з таким самим стажем нотаріальної діяльності, можуть претендувати на зайняття посад суддів відповідно апеляційних судів та Верховного Суду.

3. Відмінні ознаки матеріальної та цивільної відповідальності

1. Суб'єктом МВ може бути тільки особа, яка перебуває з іншим учасником правових відносин у трудових правовідносинах, а суб'єктом ЦВ – будь-яка особа, якщо вона є деліктоздатною.
2. При МВ порушник несе відповідальність тільки за пряму дійсну шкоду, а при ЦВ – здебільшого ще й за неодолені доходи.
3. При ЦВ діє принцип презумпції вини, а при МВ – принцип презумпції невинуватості.
4. ЦВ в окремих випадках можлива без вини і за чужу вини, а щодо МВ таке виключається.
5. При ЦВ її розмір, як правило, не залежить від характеру майна, форми і ступеня вини, способу заподіяння шкоди, а при МВ – всі ці обставини мають істотне значення і при визначенні розміру відшкодування враховуються.
6. У цивільних відносинах шкода, заподіяна у стані крайньої необхідності відшкодовується особою, яка її заподіяла, а у трудових - шкода, заподіяна працівником у такому стані ним не відшкодовується.

Завдання 4.

1.1Г; 2Б; 3Д; 4В. 2.1Б; 2Г; 3А; 4Д.

Завдання 5

Задача № 1

Ситуація регулюється нормами сімейного права (інститути походження дитини та майнових прав та обов'язків батьків та дітей) та цивільного права (інститут набуття, збереження майна без достатньої правової підстави). Основними джерелами, які стосуються цієї ситуації є ЦКУ та СКУ. Оскільки після укладення договору квартира належала Харитонові і Людмилі у рівних частках, то з тих 80 тисяч гривень, які накопилися на депозитному рахунку, половина була безпідставно отримана Людмилою, оскільки вона ще до народження Харитона знала, що зачала його не від Миколи. Тому відповідно до ст. 1214 ЦКУ Людмила має відшкодувати Миколі 40 тисяч гривень як доходи отримані від безпідставно набутого майна. Харитон не має відшкодувати отримані доходи від оренди квартири, при умові, що після оспорення батьківства квартира була одразу передана Миколі, оскільки відшкодування доходів від безпідставно отриманого майна має місце з часу, коли особа дізналася або могла дізнатися про володіння майном без достатньої правової підстави. До того ж не слід забувати про ризик шлюбного батьківства. Тобто, якби Микола продовжував сплачувати аліменти, не уклавши вище зазначеного договору, то у разі оспорення батьківства (виключення його імені як батька з актового запису про народження дитини) сума аліментів поверненню не підлягає.

Задача № 2

Ситуація 1. Харченка не можна притягнути до цивільно – правової (договірної) відповідальності через те, що в цій ситуації має місце випадок (відсутність вини особи, яка у встановлений договором строк не виконала зобов'язання).

Ситуація 2. Василя не можна притягнути до дисциплінарної відповідальності через дію непереборної сили.

Ситуація 3. Павла не можна притягнути до матеріальної відповідальності, оскільки він діяв у стані крайньої необхідності, відвернувши більшу шкоду меншою.

Ситуація 4. Зиновія не можна притягнути до цивільно – правової (договірної) відповідальності через дію непереборної сили.

Ситуація 5. Дениса не можна притягнути до цивільно – правової (позадоговірної) відповідальності через те, що в цій ситуації має місце випадок.

Ситуація 6. Валерія не можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, оскільки він перебував у стані крайньої необхідності, відвернувши більшу шкоду меншою.

Завдання 6.

Адміністративне стягнення є мірою відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

За вчинення адміністративних правопорушень можуть застосовуватись такі адміністративні стягнення: 1) попередження; 2) штраф; 3) штрафні бали; 4) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; 5) конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення; 6) позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину (права керування транспортними засобами, права полювання); позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; 7) громадські роботи; 8) виправні роботи; 9) адміністративний арешт; 10) арешт з утриманням на гауптвахті.

ПРАВИЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ – 11 клас.

Завдання 1. Тести оцінюються в **1 бал** або в **0 балів**. Максимальна кількість балів за виконання тестових завдань – **10**.

Завдання 2.

Кожне визначення понять оцінюється від **0 балів** до **2 балів**. Максимальна кількість балів за виконання другого завдання – **10**.

1. Цивільний договір - це домовленість **(0,5 бала)** учасників цивільно – правових відносин **(0,5 бала)**, спрямована на виникнення, зміну або припинення **(0,5 бала)** цивільних прав та обов'язків**(0,5 бала)**.
2. Прийомна сім'я - сім'я, яка добровільно взяла на виховання **(0,5 бала)** та спільне проживання **(0,5 бала)** від одного до чотирьох**(0,5 бала)** дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування**(0,5 бала)**.
3. Робочий час - час, протягом якого працівник **(0,5 бала)** відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку **(0,5 бала)** зобов'язаний виконувати трудові обов'язки **(0,5 бала)**, передбачені трудовим договором **(0,5 бала)**.
4. Злочин - це передбачене Кримінальним кодексом **(0,5 бала)** суспільно небезпечне винне **(0,5 бала)** діяння (дія або бездіяльність) **(0,5 бала)**, вчинене суб'єктом злочину **(0,5 бала)**.
5. Імпічмент - особливий порядок **(0,5 бала)** обвинувачення посадових осіб держави **(0,5 бала)** (президентів, міністрів, суддів та ін.**(0,5 бала)**), передбачений конституціями ряду країн **(0,5 бала)**.

Завдання 3.

Усі порівняння оцінюються від **0** до **6 балів**, по **1 балу** за кожну правильно вказану відмінну ознаку. Максимальна кількість балів, яка може бути виставлена за виконання 3 – го завдання – **18**.

Завдання 4 оцінюється у **8 балів**, по **1 балу** за кожну правильно визначену логічну пару.

Завдання 5 оцінюється у **12 балів**.

Задача № 1

Задача оцінюється у **6 балів**. **1 бал** необхідно виставити у разі, якщо буде визначено галузі права, їх інститути та нормативно – правові акти, якими регулюється ситуація. **1 бал** необхідно виставити у випадку, якщо буде зазначено, що після укладення договору квартира належала Харитонові і Людмилі у рівних частках, а з тих 80 тисяч гривень, які накопичилися на депозитному рахунку, половина була безпідставно отримана Людмилою. **1 бал** має бути виставлено у разі, якщо буде названо причину через яку 40 тис. грн.,отриманих Людмилою вважатимуться безпідставно отриманими. **1 бал** необхідно виставити у випадку, якщо буде зазначено, що Харитон не має відшкодовувати отримані доходи від оренди квартири, за умови, що після оспорення батьківства квартира була одразу передана Миколі. **1 бал** необхідно виставити у разі, якщо буде вказано з якого моменту починається відшкодування доходів від безпідставно отриманого майна. **1 бал** має бути виставлено у разі, якщо буде зазначено про ризик шлюбного батьківства і недопустимість повернення аліментів сплачених на чужу дитину до того моменту, поки не набрало чинності рішення суду про виключення особи із актового запису як батька дитини.

Задача № 2

Задача оцінюється у **6 балів**, по **1 балу** за кожну правильно вирішену ситуацію.

Завдання 6 оцінюється у **12 балів**.

За поняття адміністративного стягнення від **0** до **2 балів**, за названий кожен із 10 видів адміністративного стягнення виставляється по **1 балу**.